

دین تنها برای پرکردن خلوت انسان نیست/آرزوهایی برای دنیای پسا کرونا

بلخاری گفت: سیما و حقیقت عرفانی دین از نگاه قرآن، بسیار بالاتر از آن است که صرفاً آن را عاملی برای غلبه انسان بر ترس و تسکین قلوب بدانیم چرا که این تقلیل دین و ظلم به هویت و کارکرد آن است.

بلخاری گفت: سیما و حقیقت عرفانی دین از نگاه قرآن، بسیار بالاتر از آن است که صرفاً آن را عاملی برای غلبه انسان بر ترس و تسکین قلوب بدانیم چرا که این تقلیل دین و ظلم به هویت و کارکرد آن است.

به گزارش خبرنگار مهر، انجمن اندیشه و قلم در ادامه سلسله وبینارهای زنده اینستاگرامی با عنوان دین و جامعه امروز، یکشنبه ۱۴ اردیبهشت ماه میزبان حسن بلخاری استاد دانشگاه تهران و رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی بود.

بلخاری در این برنامه اینستاگرامی گفت: دوران پسا کرونا به تعبیر بسیاری متفکران، دوران بازبینی بشر در بسیاری از مسائل و از جمله ارزیابی دوباره از دین است؛ با این حال من چندان خوش بین نیستم که بشر از این واقعه درس بگیرد و آنچه که آرزوی به حق متدینین است تحقق یابد. بعید می دانم که انسان، کرونا را یک بیدارباش برای بازبینی نسبت خود با دیگر انسان ها و با خدا بداند.

بشر با کرونا کنار می آید

وی ادامه داد: در ابتدای شیوع کرونا، یکسری حرکت‌ها؛ برای توجه به دین صورت گرفت، اما روند چندماهه نشان می دهد بشر دارد با کرونا کنار می آید و تصور می کند این مساله به زودی با کشف واکسن آن، تمام می شود و چیزی نیست که بتواند در برابر قدرت علمی بشر دوام بیاورد. نه اینکه ما منتظر باشیم، بشر با یک حادثه هول انگیز به دین بازگردد؛ چراکه این نوع نگاه به دین با مبانی دینی ما مغایرت دارد. سیما و حقیقت عرفانی دین از نگاه قرآن، بسیار بالاتر از آن است که صرفاً آن را عاملی برای غلبه انسان بر ترس و تسکین قلوب بدانیم چرا که این تقلیل دین و ظلم به هویت و کارکرد آن است.

استاد دانشگاه تهران در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به شاخص های ادیان زنده بیان کرد: ۲ شاخص برای شناخت ادیان زنده مطرح است: تعداد نفوس یا عدد پیروان و «قدرت نفوذ» در معادلات سیاسی اجتماعی؛ در دنیای امروز، به ترتیب مسیحیت، اسلام، هندو، بودیسم و یهودیت، ادیان زنده جهان از نظر جمعیت هستند.

وی در توضیح قدرت نفوذ گفت: هندویسم باوجود جمعیت ۹۰۰ میلیونی در قلمرو هند، هیچ تالو سیاسی و اجتماعی ندارد و بودیسم هم یک مشرب معنوی است که در حوزه مسوولیت های اجتماعی، عامل مؤثر نیست و موضوعاتی مثل دلایی لاما یا موارد تلخ شکل گرفته از سوی بودائیان افراطی علیه مسلمانان هم به خود بودیسم بر نمی گردد و ناشی از جریان های سیاسی است. یهودیت اما طبق عقیده یهودیان تنها از مسیر وراثت قابل انتقال است و از این جهت، جمعیت اندکی نسبت به دیگر ادیان دارد اما رسانه های مهم جهان امروز تحت تأثیر و تصرف کارتل های بزرگ یهودی هستند.

نقش اسلام و مسیحیت در پسا کرونا

بلخاری با طرح این پرسش که آیا مسیحیت و اسلام، به عنوان دو دین با نفوس بالا، عامل مؤثری در زندگی انسان امروز یا پسا کرونا هستند یا خیر، اضافه کرد: مسیحیت با بیشترین جمعیت، یک نسبت قوی و پایدار با جهان امروز ندارد و در نظام زندگی فردی و اجتماعی انسان غربی حاضر نیست. اگر از عوامل تاریخی بگذریم، باید در این دو سه ماه، یک جریان قدرتمندی از مسیحیت می توانست به مردم ایتالیا کمکی کند؛ ایتالیایی که واتیکان را در قلب خود دارد. اما هیچ تبلوری از مسیحیت حداقل در تسکین آلام بشر درگذشته از کرونا ندیدیم.

وی افزود: در حوزه اسلام، هرچند در ایران برخی روحانیون وارد صحنه شدند و اقدامات مهمی در کمک به کادر درمانی یا کفن و دفن انجام دادند، ولی من در دوره پسا کرونا مطلقاً به حوزه اسلامی نیز خوش بین نیستم.

بلخاری ادامه داد: اسلام قابلیت های ذاتی بسیار دقیقی در تعاملات اجتماعی دارد و به شدت جامعه گرا و انسان گراست. عظمتی که اسلام برای انسان به عنوان اشرف مخلوقات قائل است در مقایسه با دیگر ادیان مثل مسیحیت که انسان را گناهکار جاودان می داند، کاملاً متفاوت است. زندگی پیامبر و ائمه اطهار مملو از مبارزات سیاسی و اجتماعی است و ما از این نظر دستان بسیار پر است. اهمیت نماز جماعت و حج به عنوان عالی ترین ظهور نگره اجتماع گرای اسلام، گواه این مدعاست. اما ظرف چند دهه گذشته، غرب با قدرت عظیم رسانه، اسلام را به شدت به حاشیه برده و تصویر بسیار غلطی از اسلام ارائه کرده؛ تصویرسازی که در آخرین تلاش به داعش رسیده است.

این پژوهشگر ادیان و عرفان افزود: داعش از نگاه هر انسانی در دو کلمه خلاصه می شود: خشونت و شهوت؛ بعد از جنگ های صلیبی تا امروز همین دو تصویر از اسلام ارائه شده و داعش ادامه کار فاجعه بار تئوریسم های جنگ های صلیبی است. کتاب آیات شیطانی هم برآمده از همین جریان است؛ جریانی که ازدواج های متعدد پیامبر اسلام را در مقابل عیسی (ع) به عنوان پیامبری که هرگز ازدواج نکرده، مطرح می کند و پیامبر اسلام را پیامبر شمشیر می خواند. تصویر داعش، مبتنی بر ۸۰۰ سال تصویرسازی غرب از اسلام است.

ما در این دنیا، از تأثیر اسلام چه می‌توانیم بگوییم؟ فضاسازی رسانه ای به گونه ای است که حتی در میان قشرهایی از کشور خود ما نیز هرگونه سخن از اسلام، بازخوردهای منفی به همراه دارد. درود می‌فرستم بر روح همه کسانی که در مقابل این تصویرسازی از اسلام ایستادند به خصوص به روح سردار سلیمانی قهرمان این عرصه؛ اما بدانید این تصویر جای دیگری دوباره بازخواهد گشت.

جهان امروز، جهان تصویر است نه واقعیت‌ها

رئیس انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در بخش دیگری از سخنان خود گفت: جهان امروز، جهان تصویر است نه واقعیت‌ها. در تصویر امکان پردازش، تغییر و روتوش دارید. در جهان امروز، رسانه ماقبل واقعیت عمل می‌کند؛ سال ۲۰۱۲ یعنی ۸ سال قبل، فیلمی به نام «شیوع» ساخته شد که همین ماجرای کرونا را نشان می‌دهد یا در ۱۹۹۹ فیلمی ساخته می‌شود که ۱۱ سپتامبر را پیشاپیش تصویرسازی کرده است. من معتقد به تئوری توطئه نیستم بلکه این اتفاقات را ناشی از خیال خلاق می‌دانم با این حال نمی‌توان در بازنمایی و تحلیل واقعه، تأثیر این تصویرسازی رسانه‌ها را نادیده گرفت.

وی تأکید کرد: در چنین جهانی، مسلمانی که ۲۰ تا ۲۵ درصد جمعیت دنیا را تشکیل می‌دهد، چه نگاهی به دین خود دارد و دیگران از همین تصویرسازی‌ها، چه نگاهی به اسلام دارند؟ ای کاش جهان اسلام دست کم در زدودن این تصویر غلط از اسلام متحد شوند؛ ولی مراکز مهم جهان اسلام خود به محل مناقشه تبدیل شده‌اند.

آرزوهایی برای دنیای پساکرونا

بلخاری در پایان سخنان خود گفت: باید برای دنیای پساکرونا چند آرزو کنیم: اولاً، بشر در بازنگری به دین، نگاهی عالمانه و منصفانه به خدمت بگیرد و کشف حقیقت را بر دیگر اهداف مقدم بدارد. ثانیاً، در سراسر جهان، مصلحان دینی به دنبال تعریف مسؤولیت دینی در قرن ۲۱ باشند و نقش ادیان را در بهبود حیات معنوی و مادی بشر بازتعریف کنند. ثالثاً، امکانات ذاتی اسلام به کار گرفته شود که لازمه اش کاستن از اختلافات بخصوص در میان متفکران جهان اسلام است. و در نهایت اینکه پیروان همه ادیان باید به این حقیقت پی ببرند که دین تنها برای پر کردن لحظات خلوت انسان نیست و تنها نقش مسکن ندارد و ادیان مسؤولیت جدی تری دارند.